

LAUSUNTO

Helsinki 15.11.2024

Sosiaali- ja terveystoimikunta

Viite: HE 133/2024 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystoimittainen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä lähes 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: Erityisasiantuntija Anna Järvinen, anna.jarvinen@soste.fi, p. 050 586 5677

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että keliakiasta aiheutuvia ylimääräisiä ravintomenoja huomioitaisiin perustoimeentulotuen muina perusmenoina 25 eurolla kuukaudessa. Muutos koskisi 16 vuotta täyttäneitä henkilöitä.

SOSTE kannattaa lakiluonnoksessa esitettyä muutosta tietyin varauksin. Tällä hetkellä aikuisille keliakikoille ei ole tarjolla minkäänlaista taloudellista tukea. Keliakian ainoa hoitomuoto on ehdottoman tiukka gluteeniton ruokavalio ja hoitomuoto tulee rinnastaa lääkehoitoon. Lääkehoitoa keliakiaan ei ole. Huonosti hoidettu keliakia altistaa useille lisäsairauksille. Gluteenittoman ruokavalion kulut kuormittavat erityisesti pienituloisia, ja siitä syystä näemme kannatettavana keliakiasta aiheutuvien ylimääräisten ravintomenojen huomioimisen perustoimeentulotuessa.

Esitetty 16 vuoden ikäraja on perusteltu, koska alle 16-vuotiaille lapsille voidaan myöntää perusvammaistukea keliakiasta johtuvien kustannusten perusteella.

Esitys yhdenmukaistaisi keliakiaa sairastavien kohtelun kansallisella tasolla ja yksinkertaistaisi toimeentulotuen hakemista, kun keliakiasta aiheutuviin ylimääräisiin ravintomenoihin voisi saada perustoimeentulotukea, eikä tukea tarvitsisi hakea erikseen hyvinvointialueilta täydentävästä toimeentulotuesta. Keliakiasta aiheutuvien ylimääräisten ravintomenojen sitominen toimeentulotukeen saattaa kuitenkin syventää toimeentulotukiriippuvuutta ja toimia joillekin asiakkaille kannustinloukkuna.

Keliakian lisäksi on muitakin sairauksia, joiden hoidossa ruokavaliohoito on välttämätön ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Onkin tärkeää, että hyvinvointialueet voivat edelleen myöntää keliakiasta ja muista erityisruokavalioista aiheutuvia kustannuksia täydentävänä toimeentulotukena yksilölliseen harkintaan perustuen.

SOSTE pitää esitettyä korvaussummaa liian pienenä. 31.12.2015 asti keliakiaa sairastaville maksettiin ilman tulorajaa ruokavaliokorvausta. Vuoden 2015 lopussa ruokavaliokorvauksen määrä oli 23,60 euroa kuukaudessa. Sen jälkeen gluteenittomien erityisruokavaliotuotteiden hinnat ovat nousseet merkittävästi. Keliakialiiton teettämän selvityksen mukaan keliakian hoito aiheuttaa kustannuksia 58 euroa kuukaudessa. SOSTE kannattaa Keliakialiiton esitystä, että korvauksen määrä määrittäisi samalla laskukaavalla kuin kliinisten ravintovalmisteiden erityiskorvausoikeus. Synnynnäisissä aineenvaihduntasairauksissa erityiskorvauksen määrä on 65 %. Tällä laskukaavalla laskettuna keliakiakorvauksen tulisi olla 38 euroa. Lisäksi korvauksen taso tulee sitoa indeksiin.

SOSTE haluaa kuitenkin muistuttaa, että kaikilla pienituloisilla keliakiaa sairastavilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen. Erityisesti hankala tilanne on juuri toimeentulotukirajan yläpuolelle jääville keliakiaa sairastaville. Toimeentulotuen ulkopuolelle jäävät usein esimerkiksi opiskelijat, pientä eläkettä saavat, pienipalkkaiset ja vanhempainvapaalla olevat.

Hallituksen tulee valmistella esitys, jolla turvataan myös toimeentulotuen ulkopuolelle jäävien pienituloisten keliakikoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet noudattaa gluteenitonta ruokavaliota. Minkään muun sairauden hoidon tukemisessa ei ole määritelty tulorajoja, vaan tuen saamiseen on perusteena diagnoosi ja hoidon tarve.